

به نام خدای مهربان

مطالعات اجتماعے

درس چہارم

منابع آب ایران

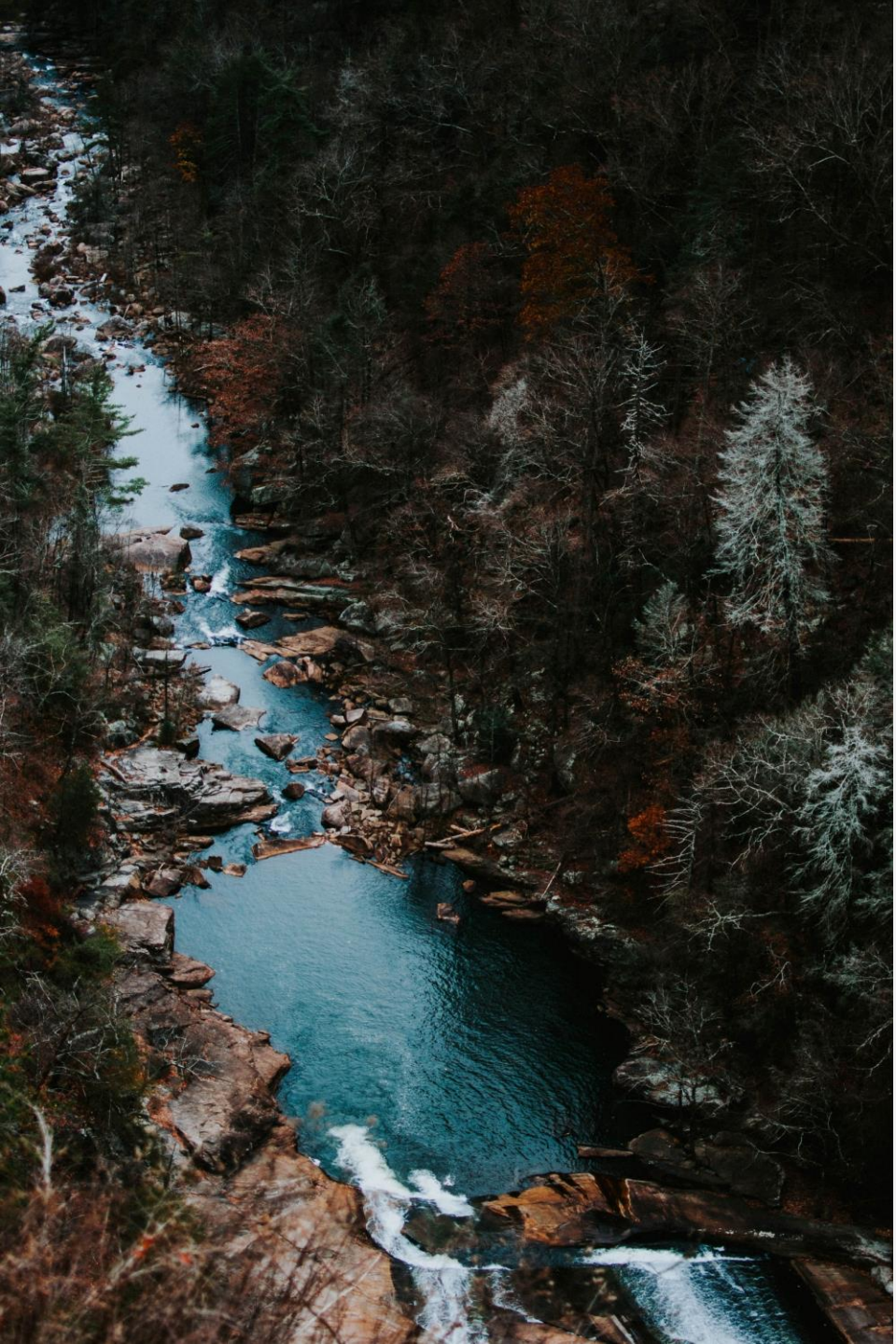
منابع آب ایران

فرض کنید یک روز از صبح تا شب در محلّ زندگیتان، آب نباشد. چه مشکلاتی برای شما و اعضای خانواده‌تان پیش می‌آید؟

چرا مهم‌ترین **تمدن‌ها** در کنار **آب‌ها** به وجود می‌آمدند؟

آب دریاها و اقیانوس‌ها شور است و برای آشامیدن، شست و شو، کشاورزی و سایر فعالیت‌ها مناسب نیست.

انسان آب شیرین مورد نیاز خود را از منابع برف و باران به دست می‌آورد.

بخشی از آب حاصل از برف و باران روی زمین جاری می‌شود و رودها را به وجود می‌آورد.

بخشی از آب حاصل از برف و باران به داخل زمین فرو می‌رود و آب‌های زیرزمینی را تشکیل می‌دهد.

به تصویر زیر توجه کنید و مراحل تشکیل رود را توضیح دهید.

چرا نواحی کوهستانی برای ما اهمیت دارند؟

رود چگونه تشکیل می‌شود؟

مردم برای استفاده از آب‌های زیرزمینی **چاه** یا **قنات** حفر می‌کنند.

ایرانیان اولین کسانی بودند که با کندن قنات، از آب‌های زیرزمینی استفاده کردند.

قنات یک تونل زیرزمینی است که آب در آن خودبه‌خود از مناطق پر آب به نواحی کم آب، جاری می‌شود.

چون آب قنات از زیر زمین عبود می‌کند، میزان تبخیر و آلودگی آن بسیار کم است.

گاهی در بعضی نواحی، آب‌های زیرزمینی خود به خود به سطح زمین راه پیدا می‌کنند و **چشمه‌ها** را به وجود می‌آورند.

بیش تر رودهای ایران از رشته کوه‌های بلند البرز و زاگرس و یا کوه‌های پراکنده‌ی داخلی سرچشمه می‌گیرند

رودهای ایران پس از عبور از دشت‌ها، جلگه‌ها، روستاها و شهرها به دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان یا دریاچه‌های داخلی می‌ریزند.

نقشه خرد

با توجه به نقشه‌ی پراکندگی رودهای ایران به پرسش‌ها پاسخ دهید.

۱- کدام رود به خلیج فارس می‌ریزد؟

۲- کدام رودها به دریاچه‌ی ارومیه می‌ریزند؟

۳- آبی که مردم شهر تهران مصرف می‌کنند، از کدام رودها تأمین می‌شود؟

۴- سه رود را که به دریای خزر می‌ریزند، نام ببرید.

۵- رودهای کارون و زاینده‌رود از کدام شهرها عبور می‌کنند؟

۶- سفیدرود از به هم پیوستن کدام رودها به‌وجود آمده است؟

اروند رود به خلیج فارس می‌ریزد.

رودهای تلخه رود، زرینه رود و سیمینه رود به دریاچه‌ی ارومیه می‌ریزند.

رودهای سفید رود، رود چالوس و رود گرگان به دریای خزر می‌ریزند.

آبی که مردم شهر تهران مصرف می‌کنند، از رودهای جاجرود و رود کرج تأمین می‌شود.

سفیدرود از به هم پیوستن رود قزل اوزن و شاهرود به وجود آمده است.

رود کارون از شهر اهواز و رود زاینده رود از شهر اصفهان عبود می‌کند.

۷- روستانشینان از آب رودها برای چه کارهایی استفاده می کنند؟

۸- شهرنشینان از آب رودها برای چه کارهایی استفاده می کنند؟

۹- پرس و جو کنید که آیا در نزدیکی شهر یا روستای محلّ زندگی شما رودی وجود دارد؛ نام آن چیست و از آن چه استفاده‌هایی می شود؟

میزان متوسط بارندگی سالانه در ایران کم‌تر از ۲۵۰ میلی‌متر است. به همین دلیل، کشور ما از کشورهای کم‌آب دنیا به حساب می‌آید.

تعداد رودهای پر آب و دائمی نیز در ایران کم است و بیش‌تر رودها فصلی و موقتی هستند؛ یعنی در هنگام تابستان و با شروع فصل گرما خشک می‌شوند.

بعضی از رودها به دلیل عبور از نمک‌زارها، شورند و نمی‌توان از آن‌ها استفاده کرد.

یکی از راه‌های ذخیره‌ی آب، ساختن **سد** روی رودهاست.

از انرژی ذخیره شده‌ی آبی که در پشت سد جمع می‌شود، به کمک چرخ‌های آبی (توربین) **برق** تولید می‌کنند.

امروزه با استفاده از روش‌های جدید آبیاری مانند **آبیاری قطره‌ای**، از به هدر رفتن آب مزارع و باغ‌ها جلوگیری می‌شود.

آب مایه‌ی حیات است و **کسب‌ود** آن خطر بزرگی است.

رودها مهم‌ترین منبع **آب شیرین** هستند و نقش مهمی در زندگی مادرانند.

رودها زیستگاه بسیاری از **ماهی‌ها و جانوران آبی و پرندگان مهاجر** هستند.

آلوده کردن آب و مصرف نادرست آب باعث **هدر رفتن** آن می‌شود.

نمونه‌های از مصرف نادرست آب

نمونه‌های از راه‌های آلوده کردن آب

۱۰- فعالیت‌های شماره‌ی ۱ و ۲ «به کار بیندیم» صفحه‌ی ۵۴ را انجام دهید.

۱۱- چرا آب بعضی از رودهای کشور ما برای کشاورزی مناسب نیست؟

۱۲- درباره‌ی سرگذشت یک رود انشا بنویسید و در آن از زبان رود، مسئله‌ی آلودگی آب و راه‌های جلوگیری از آن را شرح دهید.

پایان

